

KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT PHỤC VỤ SỰ NGHIỆP PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP *

PHẠM VĂN ĐỒNG

TÔI rất vui mừng tham dự hội nghị này cùng các đồng chí. Đây là một hội nghị có tầm quan trọng đối với sự nghiệp phát triển sản xuất nông nghiệp, lâm nghiệp và ngư nghiệp của chúng ta. Cùng với các đồng chí, tôi đã chăm chú theo dõi những ý kiến bổ ích của nhiều đồng chí công tác trong những lĩnh vực khác nhau, từ những cán bộ quản lý kinh tế đến cán bộ nghiên cứu khoa học, từ những cán bộ lãnh đạo ngành hoặc địa phương đến cán bộ kỹ thuật. Về phần tôi, tôi tập trung nói với các đồng chí về một số điểm vừa quan trọng vừa thiết thực, nhằm góp vào việc kết luận của hội nghị.

Trước hết, tôi thấy cần nhắc lại những chỉ tiêu lớn của kế hoạch năm năm về nông nghiệp, lâm nghiệp và ngư nghiệp: 21 triệu tấn lương thực, 16,5 triệu con lợn, 3,5 tỷ quả trứng, 22 đến 25 vạn tấn đường, 98 vạn ha cây công nghiệp và cây ăn quả, 50 vạn ha chuyên sản xuất xuất khẩu, khai hoang 1 triệu ha, vỡ hóa 50 vạn ha, đưa 1,8 triệu lao động đi mở vùng kinh tế mới, cày bừa bằng máy 50% diện tích gieo trồng, một lao động làm từ 1 - 2 ha gieo trồng, tiến tới đạt bình quân 3 tấn thóc và nuôi 3 - 4 con lợn trên 1 ha gieo trồng, trồng 1, 2 triệu ha rừng, khai thác 3, 5 triệu mét khối gỗ, khai thác một triệu tấn cá biển, nuôi 35 vạn tấn cá nước ngọt và nước lợ, chế biến 4 vạn tấn tôm và cá đông lạnh xuất khẩu, chế biến 200 triệu lít nước mắm, 3 - 4 vạn tấn bột cá.

Phải nhớ rằng chúng ta chỉ còn 3 năm để thực hiện những chỉ tiêu này. Chúng ta phải tập trung lực lượng và phấn đấu với quyết tâm mà Bác Hồ đã từng căn dặn chúng ta: "... Đường lối, chủ trương có rồi, phải có biện pháp thực hiện cho tốt. Kế hoạch một phần, biện pháp hai phần, quyết tâm phải ba phần...".

Để thực hiện hệ thống chỉ tiêu này, một điều có ý nghĩa quan trọng bậc nhất, bởi lẽ nó tạo nên những thuận lợi sâu xa, trước mắt và lâu dài cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta nói chung và cho sự phát triển nền kinh tế của nước ta nói riêng là chúng ta đồng thời thực hiện ba cuộc cách mạng, trong đó cách mạng khoa học - kỹ thuật là then chốt. Cuộc hội nghị này là sự thể hiện rất rõ quan điểm của Đảng ta về cách mạng khoa học - kỹ thuật đối với nông nghiệp.

Vậy chúng ta phải xuất phát từ những gì để đặt vấn đề khoa học kỹ thuật phục vụ nông nghiệp một cách cơ bản và toàn diện?

Tôi nghĩ rằng chúng ta phải xuất phát từ những cơ sở và cũng là những thuận lợi to lớn căn và ra sức phát huy tới mức cao nhất, đó là:

1. Đường lối của Đảng đã được vạch rõ ở Đại hội lần thứ tư của Đảng: đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa và đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa. Ở đây tôi không trình bày nhiều về đường lối này, nhưng phải ghi nó thành một điểm đầu tiên.

2. Chế độ chính trị, kinh tế và xã hội của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam mà tính ưu việt được thể hiện một cách đầy đủ nhất ở quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động;

3. Tài nguyên thiên nhiên đa dạng và phong phú của nước ta mà chúng ta chưa biết hết và chưa sử dụng một cách hợp lý nhất. Trong thời gian tới, chúng ta phải đẩy mạnh công tác điều tra cơ bản một cách có trọng điểm và thực hiện nhanh chóng việc

* Bài nói của Thủ tướng tại hội nghị khoa học - kỹ thuật toàn quốc lần thứ hai, Hà-nội, ngày 1 tháng 4 năm 1978.

phân vùng (chủ yếu là phân vùng nông nghiệp và lâm nghiệp);

4. Những kinh nghiệm quý báu của nhân dân ta trong sản xuất nông nghiệp, những kinh nghiệm từ bao đời đã được tổng kết thành bốn chữ: nước, phân, cần, giống. Thêm vào đó chúng ta phải thấy hết những kinh nghiệm của nhân dân ta, nhất là qua phong trào hợp tác hóa nông nghiệp ở miền Bắc;

5. Đội ngũ những người làm khoa học, kỹ thuật phục vụ nông nghiệp ở nước ta. Chúng ta vui mừng nhận thấy rằng đội ngũ này đã có sự trưởng thành qua cuộc đấu tranh cách mạng: cuộc đấu tranh chống xâm lược và cuộc đấu tranh trong lĩnh vực nông nghiệp. Chúng ta có thể tin cậy vào nhiệt tình và năng lực của đội ngũ này trong cuộc đấu tranh của chúng ta nhằm thực hiện cho được hệ thống chỉ tiêu của kế hoạch năm năm về nông nghiệp, lâm nghiệp, ngư nghiệp mà tôi đã nhắc lại trên đây.

Tuy nhiên, bên cạnh những thuận lợi cơ bản và to lớn ấy, chúng ta phải thấy những khó khăn do cuộc chiến tranh xâm lược kéo dài hàng chục năm trên đất nước ta gây nên và nền kinh tế ở ta vốn rất lạc hậu... Ngoài ra còn có những mặt yếu kém trong việc quản lý nền kinh tế đang trên đà phát triển của chúng ta.

Nhận thức rõ rệt những thuận lợi cơ bản, đồng thời thấy rõ những khó khăn và yếu kém trên bước trưởng thành như vậy, chúng ta càng nâng cao quyết tâm tiến lên những bước mới trong sự nghiệp của chúng ta.

Về hệ thống chỉ tiêu này, tôi chỉ nhấn mạnh một đôi điểm, những điểm mà tôi cho quan trọng nhất, bởi vì thật sự nó là những điểm quan trọng, hoặc bởi vì nhiều người chưa coi trọng:

1. Trên mặt trận nông nghiệp, chúng ta phải cố gắng rất lớn để giải quyết tốt vấn đề lương thực và thực phẩm, đồng thời giải quyết tốt vấn đề nguyên liệu cho công nghiệp và sản phẩm để xuất khẩu.

2. Trong sản xuất nông nghiệp ở nước ta, phải vừa thấy trồng trọt, vừa thấy chăn nuôi, nghĩa là phải đồng thời thấy một cách đồng bộ và sáng tỏ hai thành phần chủ yếu của sản xuất nông nghiệp. Trong trồng trọt phải thấy cây lương thực; và trong cây lương thực phải thấy lúa và các loại hoa màu. Ở đây tôi cần nhắc lại một điều mà tôi đã nói: hoa màu là cửa ải của lương thực cho người và thức ăn cho chăn nuôi.

3. Trong sản xuất nông nghiệp, còn một điều nữa phải nhấn mạnh là thâm canh. Tất nhiên về mặt này, chúng ta có những điều

hình rất tốt như hợp tác xã Vũ Thắng (Thái Bình), nhưng nói chung, còn rất nhiều nơi chưa biết thâm canh, thậm chí chưa hiểu thâm canh. Vì vậy, trong khi có nhiều nơi trồng lúa đạt năng suất hơn 3 tấn/ha một vụ, có những nơi hơn 5 tấn/ha một vụ, thì lại có nhiều nơi khác năng suất chỉ dưới 2 tấn/ha một vụ! Đây là điều không thể dung thứ được! Còn về màu thì năng suất nói chung là còn thấp, có nơi quá thấp! Chúng ta phải biết coi trọng cây ngô hơn nữa, phải biết thâm canh cây ngô hơn nữa, phấn đấu đưa năng suất ngô bình quân lên 2 tấn, rồi 3 tấn, 4 tấn một ha và cao hơn nữa trên địa bàn rộng. Chúng ta phải biết coi trọng cây sắn hơn nữa và phấn đấu đưa năng suất sắn nhanh chóng lên hơn 10 tấn, 20 tấn một ha và hơn nữa. Hiện nay nhiều nơi đã bắt đầu coi trọng cây cao lương; với kinh nghiệm ấy, chúng ta cần phấn đấu mở rộng diện tích cao lương và chú trọng thâm canh cây cao lương hơn nữa. Theo tính toán đó, chúng ta cũng phải biết coi trọng cây khoai lang, khoai tây và các loại cây hoa màu khác. Về cây thực phẩm, tôi đặc biệt lưu ý các đồng chí đến cây đậu tương (đậu nành), một sản phẩm có tác dụng nhiều mặt và phong phú đối với đời sống con người cũng như đối với gia súc.

Đó là tôi nói một số ý về thâm canh đối với cây lương thực; chúng ta cũng phải thực hiện những biện pháp thâm canh đối với các loại cây trồng khác như cây thực phẩm, cây công nghiệp, cây ăn quả, cây làm thuốc, v.v... Về chăn nuôi cũng vậy, cũng phải biết thâm canh, chủ yếu trong các khâu giống, thức ăn và thú y.

4. Để thâm canh, chúng ta phải xuất phát từ phân vùng mà quy hoạch những vùng chuyên canh (những vùng lớn, vừa và nhỏ). Phải xác định những vùng chuyên canh như vậy thì mới thực hiện được những biện pháp thâm canh đồng bộ như: thủy lợi, cải tạo đất và phân bón, giống, phương tiện sản xuất và chế biến; hệ thống giao thông vận tải, v.v...

Tôi thấy cũng cần nhấn mạnh với các đồng chí một điều rất quan trọng: phải chỉ định những người chuyên trách. Đó là những người được giao trách nhiệm chuyên lo một cây hoặc một con ở địa phương hoặc một vùng chuyên canh nhất định. Những người chuyên trách này vừa là người trong cơ quan lãnh đạo, vừa là người trong đội ngũ cán bộ kỹ thuật.

Nói chung, để thực hiện thâm canh và chuyên canh, chúng ta cần xây dựng cấp huyện thành một cấp trực tiếp quản lý sản xuất và đời sống của nhân dân toàn huyện. Cấp huyện phải trở thành trung tâm trang bị

kỹ thuật cho nền kinh tế của huyện, chủ yếu là cho sản xuất nông nghiệp (cho lâm nghiệp ở nơi có rừng, cho hải sản ở nơi có biển).

Như vậy, xây dựng cấp huyện đòi hỏi phải gắn liền huyện với những vùng kinh tế nhất định mà trên cơ sở đó thực hiện thâm canh và chuyên canh.

Bây giờ tôi nói về mối quan hệ mật thiết giữa nông nghiệp với công nghiệp, giữa nông nghiệp với các ngành khác trong nền kinh tế quốc dân.

Ở hội nghị này chúng ta chú ý đến các ngành khoa học và kỹ thuật phục vụ nông nghiệp. Như vậy là đúng, bởi vì nông nghiệp có liên quan rất nhiều ngành trong nền kinh tế quốc dân và đòi hỏi sự giúp đỡ của rất nhiều ngành khoa học và kỹ thuật. Nền kinh tế quốc dân và nền khoa học - kỹ thuật của chúng ta càng phát triển thì chúng ta càng thấy mối quan hệ này. Đây cũng là điều rất đáng đề ý: ngay từ đầu, Đảng ta đề ra mối quan hệ cơ bản giữa nông nghiệp và công nghiệp và mối quan hệ giữa nông nghiệp và các ngành khác trong nền kinh tế quốc dân, đồng thời chúng ta đề ra trách nhiệm của các ngành khoa học, kỹ thuật ưu tiên phục vụ nông nghiệp. Song ở đây tôi chỉ nói một số ý về khoa học kỹ thuật nông nghiệp. Đây là những ngành khoa học và kỹ thuật trực tiếp phục vụ nông nghiệp, phục vụ trồng trọt và chăn nuôi trên các địa bàn khác nhau của đất nước.

Trước hết phải xây dựng Viện Khoa học kỹ thuật Nông nghiệp trực thuộc Bộ Nông nghiệp, xác định cơ cấu và hệ thống của Viện; giúp Viện xây dựng hệ thống các viện, trạm, trại trực thuộc hệ thống các trường đại học, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp, đội ngũ cán bộ của ngành nông nghiệp. Ở đây tôi cũng muốn nói rõ một điểm: tổ chức thông tin và khoa học - kỹ thuật nông nghiệp, thông tin trong nước và thông tin quốc tế. Chúng ta phải biết rằng trong tình hình của nước ta và của thế giới ngày nay, người ta không thể nghiên cứu khoa học và kỹ thuật nếu không được thông tin tốt. Từ trước đến nay, chúng ta chỉ làm rất ít việc này, bây giờ phải cố gắng, phải khẩn trương, đồng thời phải làm một cách có kế hoạch, có trọng điểm. Liên quan đến vấn đề trên, tôi cũng đề ra với các đồng chí một yêu cầu: mọi tổ chức, mọi người nghiên cứu khoa học và kỹ thuật đều phải có một tủ sách, bao gồm sách và nhất là tạp chí rất cần thiết và không thể thiếu được cho việc nghiên cứu của mình. Các đồng chí chúng ta nói chung ít học, ít đọc sách, ít nghiên cứu quá! Hãy luôn luôn nhớ đến câu nói của Lê-nin: « Muốn xây dựng chủ nghĩa cộng sản chúng ta cần hiểu biết mọi kiến thức

của loài người từ trước đến nay và vận dụng cái vốn đó một cách sáng tạo ».

Phải có sự phối hợp và đồng bộ trong hoạt động của các ngành kinh tế cũng như của các ngành khoa học, kỹ thuật nhằm phục vụ có hiệu quả cho nông nghiệp. Tổ chức và hoạt động của các ngành khoa học, kỹ thuật phục vụ nông nghiệp phải tuân theo nguyên tắc tập trung dân chủ, phải làm việc một cách tập thể dưới sự chỉ đạo chung. Mọi người chúng ta đều phải thấm nhuần nguyên tắc làm việc này nhằm tập trung lực lượng giải quyết những vấn đề quan trọng nhất và cấp bách nhất ở từng nơi và từng lúc. Có như vậy mới tranh thủ được lợi ích lớn nhất, đồng thời tránh phân tán và lãng phí.

Vì tầm quan trọng của nó, các hoạt động khoa học và kỹ thuật nông nghiệp phải được các cơ quan Nhà nước từ trên đến dưới đặc biệt quan tâm và chăm lo, kịp thời giải quyết cho nó những yêu cầu cần thiết. Chính đây là một nội dung của pháp chế xã hội chủ nghĩa mà lâu nay chúng ta không coi trọng đúng mức. Theo tinh thần đó, các cơ quan quyền lực của Nhà nước như Quốc hội và Hội đồng Nhân dân các cấp, các cơ quan hành chính Nhà nước như Hội đồng Chính phủ và Ủy ban Nhân dân các cấp, trong phạm vi trách nhiệm của mình, cần thảo luận và giải quyết những vấn đề khoa học và kỹ thuật phục vụ nông nghiệp một cách kịp thời và có hiệu quả nhất. Như vậy, chúng ta càng làm nổi bật tầm quan trọng của khoa học kỹ thuật phục vụ nông nghiệp. Song song với công việc đó, chúng ta còn phải động viên các phương tiện truyền truyền như báo chí, đài phát thanh, đài truyền hình phổ biến kịp thời tin tức về khoa học kỹ thuật có liên quan đến sản xuất nông nghiệp.

Về công tác quản lý, ngay trong hội nghị này nhiều đồng chí đã nhắc đến những chỗ yếu và kém của chúng ta, nhất là trong việc quản lý các khâu có liên quan đến nông nghiệp. Đi đôi với phê phán mạnh mẽ và sâu sắc những chỗ yếu và kém này, mọi người phải thấy trách nhiệm của mình trong việc khắc phục chỗ yếu và kém đó. Theo tinh thần đó, các cơ quan có thẩm quyền nhất của bộ máy Nhà nước phải hết lòng hết sức chăm lo cải tiến và tăng cường quản lý nền kinh tế quốc dân nói chung, đặc biệt chú trọng cải tiến và tăng cường quản lý các ngành và các cấp có liên quan đến nông nghiệp, lâm nghiệp, ngư nghiệp. Các ngành, các cấp cho đến các cơ sở cũng phải làm như vậy. Trong việc này phải có những cố gắng đồng bộ của mọi người mới giành được những kết quả tốt.

(Xem tiếp trang 13)

vị trí và ý nghĩa của vấn đề quản lý kỹ thuật trong quá trình tiến từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Trong việc xây dựng nông nghiệp, một số cơ quan vấn đề này và cũng chưa có khái niệm rõ ràng về nội dung của vấn đề này, cho nên trong khi hướng dẫn chỉ đạo thực tế hoặc trong các văn bản, vấn đề quản lý khoa học kỹ thuật, vấn đề quản lý kỹ thuật thường bị lãng quên.

VỀ ĐỘI NGŨ CÁN BỘ KHOA HỌC, KỸ THUẬT

Đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật của ta đến nay khá hùng hậu. Riêng về các ngành nông nghiệp đã có hơn 1 vạn cán bộ đại học, hơn 5 vạn cán bộ trung học và hàng vạn công nhân kỹ thuật. Lực lượng cán bộ khoa học, kỹ thuật này đã được bố trí ở các viện nghiên cứu, các trường đại học, ở một số trạm trại, nhưng phần lớn là ở các cơ quan chỉ đạo sản xuất ở Trung ương và địa phương (Cục, Vụ, Ty và phòng nông nghiệp huyện). Nhìn chung, đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật nông nghiệp của chúng ta hiện nay có phẩm chất chính trị tốt. Trong đó có những cán bộ chủ chốt đã qua thử thách trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ; phần lớn là cán bộ mới, cán bộ trẻ đã được đào tạo dưới chế độ xã hội chủ nghĩa. Khả năng chuyên môn của đội ngũ cán bộ này nói

chung không thấp. Một số cán bộ đã giải quyết được một cách khá độc đáo những vấn đề kỹ thuật do sản xuất đặt ra với những điều kiện và phương tiện của ta. Ở địa phương, một số cán bộ đã biết hướng dẫn nông dân cải tiến kỹ thuật khá linh hoạt. Tuy nhiên, khả năng của đội ngũ cán bộ này chưa được phát huy đúng mức do nhiều nguyên nhân. Trong đó việc đào tạo ở trường còn thiếu sự kết hợp hoặc kết hợp chưa tốt giữa lý luận và thực tiễn. Do vậy, dẫn tới tình hình trong nhiều năm là cán bộ được đào tạo nắm lý thuyết không sâu, thực hành không thạo. Trong cán bộ khoa học, kỹ thuật nông nghiệp còn một số khá đông, vì lý do này khác, chưa bám sát thực tế sản xuất, kiến thức còn mang tính chất sách vở nhiều. Song điều đáng nói hơn hết là việc sử dụng cán bộ khoa học - kỹ thuật ở nhiều nơi chưa hợp lý nhất là ở các cơ quan sản xuất và chỉ đạo sản xuất thường giao những việc chung chung, có khi chỉ đi lấy số liệu về cho cơ quan chuyên môn làm báo cáo; phần lớn được bố trí ở các cơ quan trên, số lượng bố trí ở cơ sở sản xuất quá ít; chế độ trách nhiệm kể cả quyền hạn về kỹ thuật chưa được quy định; tiếng nói của cán bộ kỹ thuật không được nghe và chế độ nghe cũng không được quy định. Những

(Xem tiếp trang 22)

KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT PHỤC VỤ SỰ NGHIỆP...

(Tiếp theo trang 3)

Về hội nghị này, chúng ta nên đánh giá như thế nào? Đánh giá hội nghị này không chỉ ở chỗ, những cái gì đã diễn ra ở hội nghị này, mà nên đánh giá những cái gì sẽ diễn ra ở sau hội nghị này. Vì lẽ đó, tôi muốn nhấn mạnh trách nhiệm của các ngành, các địa phương đối với các chương trình tiến bộ khoa học - kỹ thuật phục vụ nông, lâm, ngư nghiệp. Tôi nghĩ rằng mỗi ngành, mỗi địa phương phải có chương trình hành động của mình trong lĩnh vực sản xuất nông nghiệp, đó là chương trình tiến bộ khoa học - kỹ thuật phục vụ nông nghiệp, lâm nghiệp và ngư nghiệp. Chương trình này phải gắn với chương trình công tác của ngành và của địa phương. Có chương trình rồi, phải tập trung mọi cố gắng nhằm thực hiện các chương trình về lương thực và thực phẩm, về chăn nuôi, về xuất khẩu... Đó là cách triển khai thiết thực đề phát huy kết quả của Hội nghị khoa học - kỹ thuật lần thứ hai này.

Hôm nay tôi chỉ nói với các đồng chí một

đôi ý kiến về sản xuất nông nghiệp. Tôi không nói gì về lâm nghiệp và ngư nghiệp bởi vì nói một đôi câu không giải quyết được gì, mà chỉ làm mất thời giờ của các đồng chí. Đại hội lần thứ tư của Đảng, tiếp sau đó là Hội nghị Trung ương lần thứ hai, đều nhấn mạnh mặt trận nông nghiệp là mặt trận chủ yếu mặt trận mà toàn dân ta phải tập trung lực lượng để chiến đấu và chiến thắng trong kế hoạch 5 năm này. Chiến đấu và chiến thắng trên mặt trận nông nghiệp sẽ mở đường để toàn dân ta chiến đấu và chiến thắng trên các mặt trận sản xuất và xây dựng khác. Nhằm mục tiêu ấy, mỗi ngành, mỗi cấp, mỗi người chúng ta hãy đem hết nhiệt tình, trí tuệ và tài năng nhằm thực hiện bằng được toàn bộ hệ thống chỉ tiêu của kế hoạch 5 năm lần thứ hai này, trên cơ sở đó phấn đấu tiến lên đạt những thành tựu to lớn hơn nữa. Chúng ta phải quyết tâm rất lớn để phấn đấu và giành thắng lợi trên mặt trận nông nghiệp vì đời sống của nhân dân ta, vì sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội của Tổ quốc ta.